

5. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підручник для студентів вузів спеціальності 7.050106 „Облік і аудит” / Вид. 2-е, доп. і перероб. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 640 с.
6. Хендриксен Э.С., Ван Бреда М.Ф. Теория бухгалтерского учета: Пер. с англ. / Под ред. проф. Я.В. Соколова. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 576 с.
7. Легенчук С.Ф. Розвиток теорії і методології бухгалтерського обліку в умовах постіндустріальної економіки / автореф. дис. ... доктора екон. наук : 08.00.09 „Бухгалтерський облік, аналіз та аудит” / С.Ф. Легенчук; Житомирський державний технологічний університет. – Житомир, 2011. – 39 с.

Полятикiна Л. І.

кандидат економічних наук, доцент

Демидов В. О.

магістр

Сумський національний аграрний університет

м. Суми, Україна

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИНТЕТИЧНОГО ОБЛІКУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Умови ринкової економіки характеризуються високим ступенем нестабільності та невизначеності зовнішнього середовища господарювання, збільшенням впливу його чинників на економіку й управління підприємством.

У процесі господарської діяльності підприємство здійснює різні операції, в результаті яких гроші перетворюються в матеріали, матеріали - в готову продукцію, продукція - знову в гроші. Такий кругообіг матеріальних цінностей може, та й повинен бути нескінченним. І цілком закономірно, що у фірми в результаті діяльності виникають різні зобов'язання, а в підсумку успішної діяльності утворюється прибуток.

Господарська діяльність будь-якого підприємства неможлива без придбання у постачальників товарно-матеріальних цінностей, споживання робіт і послуг сторонніх організацій і, отже, без розрахунків за ці послуги [1].

Актуальність проблеми бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками, покупцями і замовниками не є перебільшенням, оскільки облік боргових зобов'язань є найважливішою складовою частиною системи бухгалтерського обліку. Підприємства постійно ведуть розрахунки з постачальниками за придбані в них основні засоби, сировину, матеріали та інші товарно-матеріальні цінності та надані послуги із покупцями за купленими товарами, із замовниками за виконані роботи і надані послуги.

В наш час в умовах економічної кризи ризик несплати або несвоєчасної оплати рахунків збільшується, це призводить до появи дебіторської і кредиторської заборгованості. Частина цієї заборгованості в процесі фінансово-господарської діяльності неминуха і повинна знаходитися в рамках допустимих значень[3].

Питання щодо проблем обліку кредиторської заборгованості досить детально вивчалось та вивчається на сторінках періодичних видань та спеціальної літератури. Дослідженню цих проблем присвячені роботи вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема, таких як Р.А.Алборов, П.С.Безрукіх, О.С.Бородкін, Ф.Ф.Бутинець, С.Ф.Голов, О.М.Головащенко, Р.Грачова, І.Губіна, В.А.Єрофєєва, А.А.Єфремова, В.М.Костюченко, Т.Н.Малькова, Н.М.Малюга, М.Ю.Медведев, В.Моссаковський, В.В.Нарежний,

С.А.Ніколаєва, В.Ф.Палій, М.С.Пушкар, Б.Райан, Н.В.Рассулова, Я.В.Соколов, А.Твердомед, П.Хомін, Ю.Д.Чацкіс, В.О.Шевчук та інші.

Умови ринкової економіки характеризуються високим ступенем нестабільності та невизначеності зовнішнього середовища господарювання, збільшенням впливу його чинників на економіку й управління підприємством.

У зв'язку із прийняттям Податкового кодексу України засади системи ринкових відносин призвели до складних структурних змін в економіці України, порядку оцінки та відображення господарських операцій на рахунках обліку, однак, за умови частотої зміни законодавства, яке регулює відносини між суб'єктами господарювання, облік ускладнюється необхідністю враховувати всі аспекти внесених змін як до цивільного та господарського законодавства, так і нормативних документів, що регламентують фінансовий та податковий облік.

Тобто, необхідність удосконалення правильного відображення в обліку операцій з обліку кредиторської заборгованості, підвищення значення своєчасної та достовірної облікової та аналітичної інформації щодо стану активів та пасивів підприємства в обґрунтуванні та прийнятті управлінських рішень засвідчують актуальність даних проблем.

Взаєморозрахунки підприємства є системою фінансових відносин підприємства з іншими суб'єктами господарської діяльності держави в результаті яких встановлюється або змінюється зобов'язальний статус підприємства чи його характеристики. «Якщо відносини підприємств з іншими суб'єктами мають фінансовий характер, але не впливають на зобов'язальний статус підприємства чи його характеристики, то вони не належать до взаєморозрахунків» [3].

Взаємовідносини підприємства з іншими суб'єктами передбачають певний порядок та черговість зміни зобов'язального статусу. Якщо в процесі взаєморозрахунків такий порядок дотримується, то відповідальність лишається потенційною. Якщо ж ні, то у кредитора з'являється право вимагати від боржника виконання зобов'язань, а в разі виникнення простроченої заборгованості - застосувати порядок її стягнення, передбачений законодавством. В такому разі відповідальність може бути охарактеризована як реалізована. Дебітор, у свою чергу, зобов'язаний виконати умови за договором, а в разі виникнення простроченої заборгованості - не тільки погасити її суму, але й відшкодувати кредитору заподіяні збитки [1].

Взаєморозрахунки характеризуються: початковими та кінцевими зобов'язальними статусами та порядком їх зміни; граничними значеннями кількісних характеристик зобов'язальних статусів (кредиторської та дебіторської заборгованості) та їх структурою і співвідношенням; формами виконання зобов'язань певним ступенем ризику [1].

Для полегшення ведення бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості за конкретними договорами, Власюк Г.В. пропонує ввести у План рахунків додатковий позабалансовий рахунок 10 «Кредиторська заборгованість»:

- 101 «Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, термін сплати якої ще не настав з вітчизняними постачальниками»;
- 102 «Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, термін сплати якої ще не настав з іноземними постачальниками»;
- 103 «Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, прострочена з вітчизняними постачальниками»;
- 104 «Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, прострочена з іноземними постачальниками».

При здійсненні оплати за рахунками на підприємствах виникають проблеми з контролю за кредиторською заборгованістю за рахунками, бо оплата може бути повною або частковою. Залишки за раніше сплаченими рахунками губляться, що унеможливує контроль за заборгованістю [2].

Для вдосконалення ведення обліку з постачальниками та підрядниками Власюк Г.В. також пропонує ввести документ – Реєстр документів до сплати [2]. Зведений “Реєстр документів до сплати”, на думку Власюка Г.В., дуже ефективний, бо "показує реєстр рахунків за кожним постачальником і підрядником та має інформацію про те, за що платить підприємство, які строки оплати та найголовніше – показує залишок за кожним рахунком на кінець дня і має накопичувальну інформацію на кінець місяця" [2]. До того ж цей документ дає змогу контролювати кредиторську заборгованість за конкретним рахунком від постачальника та підрядника.

Список використаних джерел

1. Ружицький А.В. Основні поняття, пов'язані з взаєморозрахунками підприємства // Інноваційна економіка. – 2012. - № 3. – С. 171-174
2. Власюк Г.В. Шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2012. - № 5. – С. 40-44.
3. Чабанюк О.М., Багрій О.В. Облік дебіторської та кредиторської заборгованості й напрями його вдосконалення // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.2. – С. 255-259

Пушкар М.С.

доктор економічних наук, професор
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

ЗАКОНИ ПІЗНАННЯ І РОЗВИТОК ОБЛІКОВОЇ СИТЕМИ

Процес пізнання реального світу можливий лише у тому випадку, коли враховуються закони розвитку систем, у тому числі й інформаційної, до яких належить облікова система. До таких законів відносять [1, с.5]:

- співвідношення світів матеріального, ідеального та активного (людської діяльності);
- збереження та розвиток інформаційної системи;
- еволюція об'єктивного через розвиток суб'єктивного;
- пришвидшення змінюваності видів інформації.

Під процесом пізнання в обліковій науці потрібно враховувати наведені закони спрямовуючи зусилля науковців у напрямі розширення інформаційних ресурсів для управління підприємством. Цю проблему автор піднімав у своїх публікаціях ще понад 30 років тому[2], а також пізніше [2,3,4], але за минулий час майже нічого не змінилося на краще, що є свідченням байдужості держави та пасивності науковців до проблем інформатизації бізнесу і суспільства.

Такий стан в обліковій науці викликаний тим, що увага науковців традиційно була спрямована виключно на проблеми фінансового обліку, а не своєчасне реагування на інформаційні потреби бізнесу. Зрозуміло, що фінансовий зріз діяльності підприємства досить важливий, але недооцінка проблеми створення інформації про явища і процеси господарської діяльності, у якій зароджуються фінансові результати мають більш важливе значення для бізнесу.

Відсутність розвинутої облікової системи операційної та стратегічної системи господарювання позбавляє менеджмент необхідної якісної інформації для поточної роботи і обумовлює прийняття рішень в умовах високого рівня невизначеності, що викликає ризик помилкових команд виконавцям робіт. Разом з цим, розвиток науки й техніки дозволяє